

FIȘA DISCIPLINEI

Denumire disciplinei: Bioarheologie

Titularul activităților de curs: Dr. Habil. Adrian Bălășescu

Anul de studii: 1

Număr de ore pe săptămână/Verificarea/Credite		
Curs	Forma de examinare	Credite
2	Colocviu (Prezentarea orală a unui proiect de cercetare)	15

A. OBIECTIVELE DISCIPLINEI (Obiectivele sunt formulate în termeni de competențe profesionale):

Obiectivul general al disciplinei	➤ Însușirea de către doctoranzi a unor cunoștințe generale, teoretice și practice privind bioarheologia în sens larg.
Obiectivele specifice:	➤ Elemente de bază ale cercetării bioarheologice. ➤ Necesitatea elaborării unor întrebări de cercetare, adoptarea unor modele și opțiuni metodologice adecvate cercetării bioarheologice. ➤ Reconstituirea paleoeconomiei și a paleomediului, înțelegerea relațiilor dintre oameni și speciile animale și plante identificate în cadrul cercetărilor arheologice în diferite contexte. ➤ Evidențierea, pe speciile identificate în contexte arheologice, a consecințelor biologice și ecologice ale intervenției umane, ceea ce va contribui la cunoașterea grupelor umane, a modului lor de viață și a demografiei acestora. ➤ Cunoașterea metodelor de cercetare bibliografică și de evaluare a calității surselor. ➤ Realizarea de analize/studii comparative. ➤ Îmbunătățirea abilităților de comunicare (scrisă și orală), interpretare, analiză, evaluare și autoevaluare. ➤ Asigurarea unor instrumente de lucru utile în pregătirea proiectului de cercetare doctorală în vederea susținerii lui în fața comisiei de îndrumare. ➤ Diseminarea rezultatelor cercetării științifice.

B. CONDIȚII (acolo unde este cazul)

de desfășurare a cursului	Sală de curs, acces la Internet, la bibliotecă și la Baze de Date on-line. În cazuri speciale, susținerea cursului prin intermediul platformelor on line.
---------------------------	---

C. COMPETENȚE SPECIFICE ACUMULATE (Vizează competențele asigurate de programul de studiu din care face parte disciplina)

Competențe profesionale	➤ Asimilarea de cunoștințe cu privire la cele mai importante aspecte teoretico-metodologice din domeniul bioarheologiei.
-------------------------	--

	➤ Cunoașterea și folosirea metodelor de cercetare specifice domeniului bioarheologic. ➤ Capacitatea de adaptare a modelelor teoretico-metodologice în cercetarea unor subiecte bioarheologice. ➤ Capacitatea de redactare a unei lucrări științifice în domeniu.
Competențe transversale	➤ Capacitatea de operare și analiză a informației din surse primare și din literatura secundară. ➤ Abilitatea de a administra, implementa și raporta un proiect de cercetare. ➤ Dezvoltarea capacității de elaborare a textelor științifice, inclusiv rapoarte de evaluare. ➤ Utilizarea cunoștințelor obținute în cadrul propriilor proiecte de cercetare. ➤ Dezvoltarea obișnuinței dezbaterii argumentate și a construcției logice a discursului. ➤ Abilități de lucru în echipă ➤ Adaptarea la noile tehnologii, dezvoltarea profesională și personală, prin formare continuă ➤ Abilități de comunicare orală și scrisă ➤ Respectarea și dezvoltarea valorilor și eticii profesionale

D. CONȚINUTUL DISCIPLINEI

a) Curs

Capitolul	Conținuturi	Nr. ore
1. Noțiuni introductive	Noțiuni introductive legate de bioarheologie și istoricul cercetării în România	2
2. Metodologie bioarheologică	Se prezintă principalele etape ale cercetării bioarheologice în funcție de tipurile de resturi biologice identificate în diferite contexte arheologice.	4
3. Biometria și morfometria în bioarheologie	Metode și unelte. Aplicabilității ale biometriei. Importanța biometriei.	2
4. Determinarea vârstei și a sexului	Determinarea vârstei și a sexului la om și la diferitele specii de animale.	2
5. Tafonomia resturilor bioarheologice	Studiul proceselor post mortem asupra resturilor bioarheologice.	2
6. Noțiuni de statistică aplicate în bioarheologie	Abordarea statistică a eșantioanelor bioarheologice.	2
7. Paleopatologia	Tipuri de patologii întâlnite pe resturile bioarheologice.	2
8. Arheologia mediului/peisajului	Noțiuni de reconstituire a mediului/peisajului pe baza studiilor bioarheologice dar și climatice.	2
9. Paleoeconomie și evoluția biodiversității	Reconstituirea paleoeconomiei și evoluția biodiversității de-a lungul Holocenului.	2
10. Studiul izotopilor stabili și paleogenetica resturilor bioarheologice	Importanța studiilor izotopilor stabili și a paleogeneticii pe baza resturilor bioarheologice. Reconstituirea dietei umane și animale. Studii de sezonabilitate.	2
11. Managementul proiectului de cercetare	Însușirea unor noțiuni legate de managementul proiectului de cercetare doctoral.	2
12. Evaluarea și raportarea proiectelor de cercetare	Deprinderea unor noțiuni de evaluare și tipuri de raportare a proiectelor de cercetare. Necesitatea elaborării unor întrebări de cercetare, adoptarea unor	2

	modele și opțiuni metodologice adecvate cercetării bioarheologice.	
	Total ore	28 ore

E. EVALUARE (Se precizează metodele, formele de evaluare și ponderea acestora în stabilirea notei finale. Se indică standardele minime de performanță, raportate la competențele definite la punctul A. **Obiectivele disciplinei**)

Tip activitate	Criterii de evaluare	Metode de evaluare	Pondere din nota finală
Curs	1. Prezență la curs. 2. Însușirea cunoștințelor dobândite la curs. 3. Acuratețea și calitatea tratării subiectelor de examen.	➤ Permanentă, în cadrul cursului ➤ Colocviu (sesiune).	1. 25% 2. 25% 3. 50%
Rezultatele evaluării disciplinei se exprimă prin următoarele calificative: „Foarte bine”; „Bine”; „Satisfăcător”; „Nesatisfăcător”. Calificativele „Foarte bine”, „Bine” și „Satisfăcător” permit studentului-doctorand să obțină creditele.			

F. REPERE METODOLOGICE

Prelegere îmbinată cu dialog. Utilizarea de mijloace moderne de instruire (PPT, baze de date, internet). Suport de curs.

G. COROBORAREA CONȚINUTURILOR DISCIPLINEI CU AȘTEPTĂRILE REPREZENTANȚILOR COMUNITĂȚII EPISTEMICE, ASOCIAȚIILOR PROFESIONALE ȘI ANGAJATORI REPREZENTATIVI DIN DOMENIUL AFERENT PROGRAMULUI

Bioarheologia contribuie în mod fundamental la dezvoltarea competențelor de cercetare, precum și de redactare științifică a materialelor de specialitate, fapt ce va contribui la realizarea unui număr sporit de articole, materiale și cărți științifice de calitate, cu ecou în cadrul comunității științifice naționale și internaționale. Atingerea obiectivelor acestui curs va permite doctoranzilor să devină mai competitivi pe piața muncii la nivel național și internațional, în cadrul unor universități, institute de cercetare, instituții de învățământ, muzee, firme private de arheologie preventivă/salvare etc.

H. BIBLIOGRAFIE

- Acsádi G., Nemeskéri J., 1970, *History of human life span and mortality*, Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Aufderheide A. C., Rodriguez-Martin C., 1998, *The Cambridge encyclopedia of human paleopathology*, Cambridge.
- Balasse M., Keller M., Bălășescu A., Tresset A., Chemineau P., 2017c, *Cycle de reproduction des ovins et rythme saisonnier de l'élevage: un schéma plurimillénaire bouleversé par la recherche agronomique*, în eds. M. Balasse and P. Dillmann *Regards croisés: quand les sciences archéologiques rencontrent l'innovation*, Editions des archives contemporaines, p. 25-50.
- Balasse M., Gillis R., Živaljević I., Berthon R., Kovačiková L., Fiorillo D., Arbogast R.-M., Bălășescu A., Bréhard S., Nyerges E.A., Dimitrijević V., Bánffy E., Domboróczki L., Marciniak A., Oross K., Vostrovská I., Roffet-Salque M., Stefanović S., Ivanova M., 2021, *Seasonal calving in European Prehistoric cattle and its impacts on milk availability and cheese-making*, Scientific Reports, 11:8185.

- Bălăşescu A., 2014, *Arheozoologia neo-eneoliticului de pe Valea Teleormanului*, Muzeul Național de Istorie a României, Colecția Muzeului Național, Seria Cercetări Puridisciplinare, XIV, Editura Mega, Cluj Napoca, 216 p.
- Bălăşescu A., Radu V., Moise D., 2005, *Omul și mediul animal între milenii VII-IV î.e.n. la Dunărea de Jos*, Seria Cercetări Pluridisciplinare, XI, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște.
- Bindea D., 2008, *Arheozoologia Transilvaniei în pre-și protoistorie*, Editura Teognost, Cluj-Napoca, 463 p.
- Brickley M., McKinley J. I. (eds.), 2004, *Guidelines to the standards for recording human remains*, IFA Paper, No. 7, British Association for Biological Anthropology and Osteoarchaeology, Southampton, Hampshire.
- Buikstra J. E., Ubelaker D. H. (eds.), 1994, *Standards for data collection from human skeletal remains*, Arkansas Archaeological Survey Research, Series No. 44, Fayetteville, Arkansas.
- Chaix L., Ménériel P., 1996, *Éléments d'archéozoologie*, Editions Errance, Paris, 112 p.
- Chevalier A., Marinova E., Peña-Chocarro L. (eds.), 2014, *Plants and People: Choices and Diversity Through Time*, Oxford Books, 2014, p. 432
- Ciută B., 2008, *Arheobotanica. Ghid metodologic privind prelevarea procesarea și interpretarea macroresturilor vegetale provenite din săpăturile arheologice*, Alba Iulia, Ed. Altip.
- Ciută B., 2012, *Plant species within the diet of prehistoric communities from Transylvania*, Ed. Mega, Cluj Napoca.
- Colledge S., Conolly J. (eds.), 2007, *The Origins and Spread of Domestic Plants in Southwest Asia and Europa*, seria UCL Institute of Archaeology Publications, Ed. Routledge, p. 462.
- El Susi G., 1996, *Vânători, pescari și crescători de animale în Banatul mileniilor VI î.Ch-I d.Ch. Studiu arheozoologic*, Bibliotheca historica et archaeologica Banatica, Editura Mirton, Timișoara, 440 p.
- Evin A., Girdland Flink L, Bălăşescu A., Popovici D., Bailey D., Lazar C., Boroneanț A., Bonsall C., Brehard S., Tresset A., Cucchi T., Larson G., Dobney K., 2015, *Unravelling the complexity of domestication: A case study using morphometrics and ancient DNA analyses of archaeological pigs from Romania*, Philosophical Transactions B, vol. 370 (1660) : 7 p.
- Ferembach D., Schwidetsky I., Stloukal M., 1980, *Recommendations for age and sex diagnoses of skeletons*, Workshop of European Anthropologists, Journal of Human Evolution 9, 7, p. 517-549.
- Georgescu, L., 1997, *Elemente de analiză demografică comparată în necropolele medievale din Câmpia Română din secolele XVI-XVIII. II. Populația rurală*, Cercetări Arheologice, 10, p. 371-386.
- Georgescu, L., 2000, *Populația medievală din zona subcarpatică a Țării Românești – considerații antropologice și demografice. I. Populația urbană*, Cercetări Arheologice, 11 (2), p. 529-542.
- Hillson S., 1986, *Teeth*, Cambridge Manuals in Archaeology, Cambridge University Press, 376 p.
- Lazăr, C., Muja, C., Vasile, G., 2011, *Considerații teoretico-metodologice privind studiul practicilor funerare (III): contribuțiile antropologiei fizice*, Buletinul Muzeului Județean Teleorman, 3, p. 249-268.
- Katzenberg M. A., Waters-Rist A. L., 2019, *Stable Isotope Analysis: A Tool for Studying Past Diet, Demography, and Life History.* Biological Anthropology of the Human Skeleton. Eds. Katzenberg, M. Anne, and Anne L. Grauer. 3rd ed. New York: John Wiley & Sons, Inc., 467-504.
- Lyman R.L., 1999, *Vertebrate Taphonomy*, Cambridge Manuals in Archaeology, Cambridge University Press, 524 p.
- Mann R. W., Hunt D. R., Lozanoff S., 2016, *Photographic regional atlas of non-metric traits and anatomical variants in the human skeleton*, Springfield, Illinois.
- Ortner D. J., 2003, *Identification of pathological conditions in human skeletal remains*, 2nd edition, San Diego, California.
- Shapiro B, Hofreiter M., 2012, *Ancient DNA. Methods and protocols*, New York: Humana Press.

- Popovici D., Bălăşescu A., Haită C., Radu V., Tomescu A.M.F., Tomescu I., 2002, *Cercetarea arheologică pluridisciplinară. Concepte, metode şi tehnici*. In Biblioteca Muzeului Naţional, Seria Cercetări Pluridisciplinare, 3, Bucureşti, Editura Cetatea de Scaun, 78 p. and 12 planşe.
- Reitz E., Wing E. S., 1999, *Zooarchaeology*, Cambridge University Press, Cambridge, 455 p.
- Vasile, G, 2022, *The medieval cemetery from Dridu – La Metereze (Ialomiţa County, Romania). Bioarcheological characteristics*, Materiale şi Cercetări Arheologice, serie nouă, 18, p. 171-216.
- T. D. White, P. A. Folkens, 2005, *The human bone manual*, Burlington, Massachusetts.

24 aprilie 2023

Titular de curs

Director Şcoala doctorală

Dr. Habil. Adrian Bălăşescu

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Bala', with a stylized flourish extending to the right.